

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ลักษณะความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน ในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม การตอบสนองความต้องการของสมาชิกและการพึ่งตนเองของชมรม

ส่วนที่ 4 สรุปผลการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการบริหารชมรม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน

ชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน เป็นชมรมที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2537 โดยการสนับสนุนจากคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอขุนยวม (คปสอ.ขุนยวม) สถานที่ตั้งของชมรมในปัจจุบันตั้งอยู่ในวัดคำใน ตำบลขุนยวม อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน สมาชิกชมรมเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 329 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งชมรม ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสตรวจสุขภาพร่างกายอย่างสม่ำเสมอ
2. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ รักใคร่กลมเกลียวกัน
3. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน
4. เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
5. เพื่อเป็นการช่วยเหลือสงเคราะห์สมาชิกที่ถึงแก่กรรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	102	57.3
ชาย	76	42.7
อายุ (ปี)		
50 -59	2	1.2
60-69	76	42.6
70-79	68	38.2
ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป	32	18.0
ค่าเฉลี่ย = 72.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.9 ต่ำสุด = 58 สูงสุด = 98		
สถานภาพสมรส		
คู่	108	60.7
หม้าย	69	38.7
แยกกันอยู่	1	0.6
ศาสนา		
พุทธ	178	100
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	99	55.6
ประถมศึกษา	62	34.8
มัธยมศึกษา	10	5.6
อื่นๆ เช่น เรียนกับพระ	5	2.8
อาชีวศึกษา/ประกาศนียบัตร	1	0.6
ระดับปริญญาตรี	1	0.6

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
อาชีพ		
ไม่ได้มีอาชีพ	92	51.7
มีอาชีพ	86	48.3
ชนิดของอาชีพ (n=86)		
- อาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่ ทำนา ทำสวน)	33	38.4
- อาชีพค้าขาย	19	22.1
- อาชีพรับจ้าง	17	19.8
- ข้าราชการบำนาญ	16	18.6
- อาชีพอื่นๆ เช่น เจ้าของบ้านเช่า	1	1.1
ที่มาของรายได้และค่าใช้จ่าย (n = 92)		
บุตร	80	87.0
บุตรและหลาน	5	5.3
บุตรและเมียยังชีพจากทางราชการ	3	3.3
เมียยังชีพจากทางราชการ	2	2.2
หลาน	2	2.2
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
น้อยกว่า 500	28	15.7
500 - 1,500	89	50.0
1,501 - 2,500	26	14.6
2,501 - 3,500	9	5.1
3,501 - 4,500	2	1.1
4,501 - 5,500	2	1.1
มากกว่า 5,501	22	12.4

ค่าเฉลี่ย = 2,308.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3636.6 ต่ำสุด = 100 สูงสุด = 27,000

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
ความเพียงพอของรายได้ที่ใช้จ่ายในการครองชีพ		
เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ	111	62.4
ไม่เพียงพอ	40	22.4
เพียงพอและเหลือเก็บ	27	15.2

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 178 ราย เป็นหญิงร้อยละ 57.3 และชาย ร้อยละ 42.7 อายุต่ำสุด 58 ปี สูงสุด 98 ปี ค่าเฉลี่ยของอายุเท่ากับ 72.1 ปี ร้อยละ 60.7 ยังอยู่กับ คู่สมรส อีกร้อยละ 38.7 เป็นหม้าย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.6 ไม่เคยเรียนหนังสือ มีผู้เรียนจบระดับ ประถมศึกษาร้อยละ 34.8 มีเพียงร้อยละ 6.8 เท่านั้นที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 51.7 เป็นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่ยังคงประกอบอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม (ทำไร่ ทำนา ทำสวน) ร้อยละ 38.4 รองลงมาร้อยละ 22.1 ประกอบอาชีพค้าขาย ผู้ที่ ไม่ได้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ ได้รับเงินจากบุตรร้อยละ 87 มีเพียงร้อยละ 2.2 ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จากทางราชการแต่เพียงอย่างเดียว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 2,308.9 บาท รายได้ต่ำสุด 100 บาท ต่อเดือน และ สูงสุด 27,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ อยู่ในช่วง 500 - 1,500 บาทต่อเดือน ถึงร้อยละ 50 สำหรับความเพียงพอของรายได้นั้นร้อยละ 62.4 มีเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ อีกร้อยละ 22.4 ไม่เพียงพอ มีเพียงร้อยละ 15.2 ที่มีเหลือเก็บ

2.2 ข้อมูลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 2 ลักษณะการพักอาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และ ผู้ที่ดูแลเป็นประจำเมื่อเจ็บป่วย

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
การพักอาศัย		
อยู่กับคู่สมรส บุตร หลาน ญาติ พี่น้อง	121	68.0
อยู่กับคู่สมรส	40	22.5
อยู่คนเดียว	17	9.5
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง (คน)		
1	17	9.5
2	40	22.5
3-4	79	44.3
ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป	42	23.7
ค่าเฉลี่ย = 3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.5 ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 9		
การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน		
ได้ทำ	128	71.9
ไม่ได้ทำ	50	28.1
ลักษณะของกิจวัตรประจำวันที่ทำ (ตอบได้หลายข้อ)		
หุงข้าว/ทำกับข้าว	109	61.2
ดูแลทำความสะอาดบ้าน	109	61.2
ซักเสื้อผ้า	103	57.9
เลี้ยงสัตว์	18	10.1
เลี้ยงหลาน	17	9.6
อื่นๆ เช่น ทำบุญตักบาตรตอนเช้า	2	1.1

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
ผู้ที่ดูแลเป็นประจำเมื่อเจ็บป่วย		
คู่สมรส บุตร หลาน ญาติพี่-น้อง เพื่อนบ้าน	103	57.9
บุตร	49	27.5
คู่สมรส	22	12.4
หลาน	4	2.2

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 68 อาศัยอยู่กับ คู่สมรส บุตร หลานและญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัวขยาย อีกร้อยละ 22.5 อยู่กับคู่สมรส ผู้ที่อยู่ลำพังมีเท่ากับร้อยละ 9.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่พบมากที่สุดคืออยู่รวมกัน 3-4 คนร้อยละ 44.3 การทำกิจวัตรประจำวันพบได้ถึงร้อยละ 71.9 กิจกรรมที่ทำคือการหุงข้าว/ทำกับข้าวและดูแลทำความสะอาดบ้าน ร้อยละ 61.2 เท่ากัน รองลงมาคือซักเสื้อผ้า เลี้ยงสัตว์และเลี้ยงหลาน ร้อยละ 57.6, 10.1 และ 9.6 ตามลำดับ เมื่อมีการเจ็บป่วยส่วนใหญ่ร้อยละ 57.9 จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ร่วมกันจาก คู่สมรส บุตร หลาน และเพื่อนบ้าน ในเวลาเดียวกัน

ตาราง 3 การมีโรคประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

โรคประจำตัว	เพศ			ร้อยละ
	ชาย	หญิง	รวม (n = 178)	
มี	43	57	100	56.2
ไม่มี	32	46	78	43.8

ตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีโรคประจำตัวร้อยละ 56.2 อีกร้อยละ 43.8 ไม่มีโรคประจำตัว เมื่อแยกตามเพศพบว่าเพศหญิงมีโรคประจำตัวมากกว่าเพศชาย

ตาราง 4 โรคประจำตัวที่พบจากกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน (n = 100)	ร้อยละ
โรคประจำตัวที่พบ (ตอบได้หลายข้อ)		
โรคความดันโลหิตสูง	72	72
โรคกระดูกและข้อ	14	14
โรคกระเพาะอาหาร	12	12
โรคเบาหวาน	11	11
โรคหัวใจ	7	7
โรกระบบทางเดินปัสสาวะ	5	5
โรคต่อกระชก	4	4
โรคหอบ	4	4
โรคเหน็บชา	4	4
โรคถุงลมโป่งพอง	2	2
โรคเก๊าท์	2	2
โรคภัยรโรคภัยเป็นพิษ	1	1

ตาราง 4 โรคประจำตัวที่พบจากกลุ่มตัวอย่าง 5 อันดับแรกได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 72 โรคกระดูกและข้อร้อยละ 14 โรคกระเพาะอาหารร้อยละ 12 โรคเบาหวานร้อยละ 11 และโรคหัวใจร้อยละ 7 ตามลำดับ

ตาราง 5 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกชมรม		
1 ปี	16	9.0
2-3 ปี	36	20.2
4-5 ปี	62	34.8
มากกว่า 5 ปี	64	36.0
ค่าเฉลี่ย = 4.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.1 ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 8		

ตาราง 5 ระยะเวลาของการเป็นสมาชิกชมรมโดยเฉลี่ย 4.8 ปี โดยร้อยละ 34.8 เป็นสมาชิกมานาน 4-5 ปี ร้อยละ 20.2 เป็นสมาชิกมานาน 2-3 ปี กลุ่มที่มีอายุของการเป็นสมาชิกมานานเกินกว่า 5 ปี พบได้ร้อยละ 36

ตาราง 6 เหตุผลของการสมัครเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
เหตุผลการสมัครเป็นสมาชิกของชมรม (ตอบได้หลายข้อ)		
ต้องการได้รับการดูแลสุขภาพจากบุคลากรสาธารณสุข	123	69.1
ต้องการเป็นสมาชิกกลุ่มมาออกกำลังกายสัปดาห์	117	65.7
เพื่อนแนะนำให้สมัคร	84	47.2
ต้องการช่วยเหลือเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน	79	44.4
ต้องการเพื่อน	42	23.6
ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	37	20.8
เหตุผลอื่นๆ เช่น ต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือเป็นตัวอย่างแก่ผู้สูงอายุคนอื่นๆ ในชุมชน	12	6.7

ตาราง 6 เหตุผลของการเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุนั้น สมาชิกแต่ละรายสามารถเลือกตอบได้หลายข้อ เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบมากที่สุดคือ ต้องการได้รับการดูแลสุขภาพอนามัยจากบุคลากรสาธารณสุขร้อยละ 69.1 รองลงมาคือต้องการที่จะเป็นสมาชิกมาออกกำลังกายสัปดาห์ร้อยละ 65.7 สมัครตามคำแนะนำของเพื่อนและต้องการที่จะช่วยเหลือเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันร้อยละ 47.2 และ 44.4 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ลักษณะความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ ในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม การตอบสนองความต้องการของสมาชิก และการพึ่งตนเองของชมรม

ตาราง 7 การมีส่วนร่วมของสมาชิกและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของชมรม

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1.การเชิญสมาชิกเข้าร่วมประชุม	117 (65.7)	53 (29.8)	8 (4.5)
2.การแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของชมรม	44 (24.7)	103 (57.9)	31 (17.4)
3.การสนับสนุนเงินหรือสิ่งของแก่ชมรม	134 (75.3)	44 (24.7)	0 (0.00)
4.สมาชิกได้รับทราบการชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่าย การเงินของชมรม	108 (60.7)	59 (33.1)	11 (6.2)
5.การแจ้งผลการดำเนินงานของชมรมให้สมาชิกทราบ	140 (78.6)	35 (19.7)	3 (1.7)
6.การเข้าร่วมกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้นในแต่ละครั้ง	101 (56.7)	73 (41.1)	4 (2.2)

ตาราง 7 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้านพบว่า ร้อยละ 65.7 ได้รับเชิญเข้าร่วมปรึกษา หรือเป็นประจำ เมื่อมีการจัดทำแผนงาน/โครงการ การแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของชมรม สมาชิกส่วนใหญ่ทำเป็นบางครั้งร้อยละ 57.9 และอีกร้อยละ 24.7 ทำเป็นประจำ สมาชิกให้การสนับสนุนเงินและสิ่งของแก่ชมรมเป็นประจำร้อยละ 75.3 ชมรมได้ชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่ายการเงินของชมรมให้สมาชิกทราบเป็นประจำร้อยละ 60.7 และมีการสรุปผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบเป็นประจำ ร้อยละ 78.6 ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้นในแต่ละครั้ง ร้อยละ 56.7 ให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นประจำ มีเพียงร้อยละ 2.2 เท่านั้น ที่ไม่เคยเข้าร่วมเลย

ตาราง 8 วิธีการได้รับข่าวสารของสมาชิกชมรม

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
วิธีการได้รับข่าวสาร (ตอบได้หลายข้อ)		
หอกระจายข่าว	163	91.6
เพื่อนสมาชิกผู้สูงอายุ	41	23.0
คณะกรรมการบริหารชมรม	27	15.2
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	24	13.5
วิธีการอื่นๆ เช่น หนังสือแจ้ง	14	7.9

ตาราง 8 ชมรมมีการเผยแพร่ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้แก่สมาชิกทุกคนทราบ วิธีการที่กลุ่มสมาชิกได้รับข่าวสารมากที่สุดคือ การรับฟังจากหอกระจายข่าวร้อยละ 91.6 และได้รับจากเพื่อนสมาชิกร้อยละ 23

ตาราง 9 การตอบสนองความต้องการของสมาชิกชมรม ในด้านประโยชน์และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารชมรม

ข้อมูล	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
การได้รับประโยชน์ เมื่อเข้าเป็นสมาชิกของชมรม		
ได้รับ	169	94.9
ไม่ได้รับ	9	5.1
ประโยชน์ที่ได้รับ (ตอบได้หลายข้อ)		
ได้รับการดูแลสุขภาพอนามัยมากขึ้น	163	91.6
มีโอกาสพบปะสังสรรค์เพื่อนสมาชิกผู้สูงอายุ	111	62.4
มีเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้น	36	20.2
ประโยชน์อื่นๆ เช่น มีความภาคภูมิใจ หรือได้รับการสงเคราะห์สิ่งของ	10	5.6
ความพึงพอใจในการทำงานของคณะกรรมการ		
พอใจมาก	114	64.0
พอใจปานกลาง	58	32.6
พอใจน้อย	3	3.4

ตาราง 9 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94.9 ได้รับประโยชน์เมื่อเข้าเป็นสมาชิกของชมรม ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับคือ ได้รับการดูแลสุขภาพอนามัยมากขึ้นร้อยละ 91.6 มีโอกาสพบปะสังสรรค์เพื่อนสมาชิกผู้สูงอายุและได้เพื่อนใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.4 และร้อยละ 20.2 ตามลำดับ ส่วนความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการพบว่า ร้อยละ 64 มีความพึงพอใจมาก มีเพียงร้อยละ 3.4 เท่านั้น ที่มีความพึงพอใจน้อย

ตาราง 10 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกในด้านการพึ่งตนเองของชมรม

ความรู้เกี่ยวกับ	จำนวน (n = 178)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรม		
ทราบ	166	93.3
ไม่ทราบ	12	6.7
วัตถุประสงค์รายชื่อ (ตอบได้หลายข้อ)		
ผู้สูงอายุมีโอกาสได้รับการดูแลสุขภาพ		
อย่างสม่ำเสมอ	146	82.0
ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน	101	56.7
ผู้สูงอายุมีโอกาสพบปะสังสรรค์	88	49.4
วัตถุประสงค์ด้านอื่นๆ เช่น สืบสานด้านประเพณี วัฒนธรรม		
ช่วยเหลือกันด้านอาชีพกึ่งสังเคราะห์	16	9.0
ตอบสนองความต้องการของผู้นำชุมชน	2	1.1
คุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสมัครเข้าเป็นสมาชิกชมรม		
ทราบ	117	65.7
ไม่ทราบ	61	34.3
การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกชมรม		
ทราบ	115	64.6
ไม่ทราบ	63	35.4

ตาราง 10 กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 93.3 ได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรม โดยร้อยละ 82 เข้าใจว่า การจัดตั้งชมรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสได้รับการดูแลสุขภาพ อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันและให้ผู้สูงอายุมีโอกาสพบปะสังสรรค์ ซึ่งเท่ากับ ร้อยละ 56.7 และ 49.4 ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 1.1 เท่านั้น ที่คิดว่าการจัดตั้งชมรมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้นำชุมชน ด้านความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติ และการสิ้นสุดสมาชิกภาพนั้น กลุ่มตัวอย่างทราบถึงร้อยละ 65.7 และ 64.6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 สรุปผลการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการบริหารชมรม

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน ในด้านลักษณะสภาพของชมรมและการบริหารจัดการของชมรม โดยการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการบริหารชมรมที่ได้รับการคัดเลือกมาจำนวน 8 ท่าน โดยคัดเลือกจากคณะกรรมการชุดปัจจุบันและชุดเก่า ชุดละ 4 ท่าน สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ลักษณะสภาพชมรม

ชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน จัดตั้งขึ้น โดยการสนับสนุนจากคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอขุนยวม ในปี พ.ศ.2537 ซึ่งก่อนจะมีการตั้งเป็นชมรมอย่างเป็นทางการนั้น ได้มีกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ก่อนแล้ว ที่เป็นการรวมกลุ่มกันเองภายในชุมชนซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในวิถีชีวิตของชุมชนในชนบท เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในกลุ่ม จากเหตุนี้เอง ทำให้ผู้สูงอายุจึงมักพบปะกันอยู่เสมอ มีความผูกพันกันทางสังคมต่อกัน มีความรู้สึกว่าเป็นพวกพ้องเดียวกัน ที่จะต้องร่วมมือ ร่วมใจ ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงมีแนวคิดที่จะจัดตั้งเป็นกลุ่มของตัวเองขึ้นมาอย่างเป็นทางการ ดังนั้นแกนนำผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ จึงได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลขุนยวมเพื่อขอรับคำแนะนำในการดำเนินงาน กอปรกับทางกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายที่จะส่งเสริม สนับสนุน การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ จึงได้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุวัดคำในอย่างเป็นทางการขึ้น ซึ่งในปัจจุบันได้รับอนุญาตจากทางวัด ให้ใช้อาคารไม้ 2 ชั้น ซึ่งเป็นภูมิสงฆ์เดิมเป็นที่ทำการ ภายในสำนักงานมีอุปกรณ์การออกกำลังกาย เครื่องโสตทัศนูปกรณ์และครุภัณฑ์สำนักงาน อาคารดังกล่าวนอกจากใช้เป็นี่ทำการของชมรมแล้ว ยังเปิดเป็นร้านค้าสวัสดิการของชมรมด้วย จากการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าสถานที่ตั้งชมรมในปัจจุบันมีความเหมาะสมดี เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีบริเวณกว้างขวางเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมและสมาชิกส่วนใหญ่สามารถเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสะดวก เนื่องจากส่วนใหญ่อาศัยอยู่ใกล้วัด มีบางส่วนเท่านั้นอาศัยอยู่ห่างไกลออกไปประมาณ 23 กิโลเมตร แต่สมาชิกกลุ่มนี้ก็ยังคงมาร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน

4.2 การบริหารจัดการ

ชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน ได้กำหนดรูปแบบโครงสร้างภายในชมรม โดยมีกรมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการชมรม จำนวน 12 คน คณะกรรมการได้มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี โดยสมาชิกในที่ประชุมจะเสนอชื่อบุคคลที่เห็นสมควรได้รับการเลือกตั้งให้เป็นคณะกรรมการ หลังจากนั้นให้ที่ประชุมลงมติเลือกให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการและกลุ่ม

บุคคลที่ได้รับคัดเลือก จะประชุมเพื่อเลือกประธานกรรมการ พร้อมทั้งตำแหน่งต่างๆ ตามความถนัดของแต่ละคนและมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งต่างๆ เช่น ประธานชมรม มีหน้าที่ในการควบคุม ดูแลการดำเนินการทั่วไปของชมรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของชมรม ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ในฐานะตัวแทนของชมรม รองประธานชมรม มีหน้าที่ดำเนินงานต่างๆ ร่วมกับประธานชมรมหรือปฏิบัติหน้าที่แทนประธานชมรมเมื่อประธานไม่อยู่ เลขานุการมีหน้าที่ดูแลและรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของชมรมหรือทำการนัดหมายสมาชิกหรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี จัดบันทึกการประชุมและประสานงานภายในของชมรมระหว่างสมาชิก เภรณูญก็มีหน้าที่ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ รายรับ - รายจ่าย เก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของชมรมให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เช่น บัญชีรับ-จ่ายเงินร้านค้าสวัสดิการของชมรม บัญชีรายการรับบริจาคเงินและสิ่งของ บัญชีเงินฝากบัญชีสงเคราะห์ คณะกรรมการจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และต้องออกตามวาระ กรรมการที่พ้นจากวาระไปแล้ว อาจได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการชมรมได้อีกหนึ่งวาระ เมื่อครบกำหนดแล้ว กรรมการชุดนั้นต้องออกตามวาระ จะเป็นกรรมการอีกต่อไปไม่ได้ จากการสอบถาม คณะกรรมการบริหารชมรมว่าแต่ละท่านได้รับการมอบหมายงานเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมาะสม เพราะที่ผ่านมาสามารถปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบได้ประสบความสำเร็จ มีเพียงบางท่านเท่านั้นที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เพราะอ่านและเขียนหนังสือได้ไม่คล่อง แต่กรรมการคนอื่นๆ ก็ช่วยเหลือทำหน้าที่แทน จนชมรมประสบความสำเร็จมาจนถึงทุกวันนี้

ระเบียบข้อบังคับของชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการบริหารชมรมร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลชุมชนฯ ทำการร่างระเบียบ โดยดูตัวอย่างจากระเบียบข้อบังคับของชมรมผู้สูงอายุแห่งอื่นๆ แล้วนำมาแก้ไขให้เหมาะสมกับพื้นที่ นำเสนอในที่ประชุมใหญ่เพื่อให้สมาชิกได้ให้ความเห็นชอบก่อนนำมาใช้ โดยมีหัวข้อสำคัญที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ คือวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งชมรม การเข้าเป็นและออกจากสมาชิกภาพ กรรมการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งอย่างไร วาระนานเท่าใด ระเบียบการเงินและการดำเนินกิจกรรมของชมรม การสอบถามเรื่องระเบียบข้อบังคับในปัจจุบันว่า ดี หรือไม่ อย่างไร ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดี เนื่องจากระเบียบข้อบังคับของชมรมสามารถควบคุมสมาชิกส่วนใหญ่ให้ปฏิบัติตาม กฎ กติกา ของกลุ่มได้ ส่งผลให้ชมรมสามารถดำเนินการต่อไปได้ แต่ก็มีสมาชิกบางคนที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชมรม เช่น ส่งเงินช่วยเหลือสงเคราะห์สมาชิกที่ถึงแก่กรรมช้าเกินกว่าที่กำหนดไว้ ทางคณะกรรมการบริหารชมรมจะทำการตักเตือนมากกว่าที่จะพิจารณาลงโทษอย่างจริงจัง แต่ที่เน้นเป็นพิเศษคือความโปร่งใสทางการเงิน โดยหลังจากสิ้นเดือนธันวาคมของทุกปี คณะกรรมการจะแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสม อย่างน้อย 3 คน ซึ่งไม่ดำรงตำแหน่ง

คณะกรรมการบริหารในชุดปัจจุบัน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบสถานะทางการเงินของชมรมและทำรายงานแจ้งให้สมาชิกทราบต่อไป

ในด้านการจัดทำแผนการดำเนินงานของชมรมพบว่า จะมีการพูดคุยร่วมกันในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี โดยให้สมาชิกเสนอข้อคิดเห็นและกิจกรรมที่จะจัดให้มีขึ้นในปีต่อไป เพื่อจะได้นำความต้องการของสมาชิกมากำหนดเป็นแผนประจำปี เช่น แผนงานตรวจสอบสุขภาพให้แก่สมาชิกชมรม แผนงานการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณี แผนงานส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิก แผนงานอนุรักษ์ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน แต่แผนงานดังกล่าวยังไม่ได้มีการระบุนายละเอียดต่างๆ เช่น ระยะเวลาการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน แต่ทางชมรมจะมีการติดตามความก้าวหน้าของแต่ละแผนงานในที่ประชุมทุกเดือน สำหรับแผนงานที่กำลังจะดำเนินการในปีนี้เป็นคือ แผนงานส่งเสริมอาชีพ โดยให้สมาชิกที่สนใจมากู้เงินจากกองทุนของชมรมไปเป็นทุนในการผลิตสินค้าหัตถกรรม ขนมหัตถกรรมพื้นบ้านและสมุนไพร แล้วนำมาวางจำหน่ายในร้านสวัสดิการของชมรม นอกจากนี้ยังมีแผนงานอนุรักษ์ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยทางชมรมจะเปิดฝึกลaboratory อบรมการฉลุลายต่างๆ ที่เป็นศิลปะท้องถิ่นให้แก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป โดยให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ทางศิลปะเป็นวิทยากร

การดำเนินงานด้านการเงินของชมรมนั้น พบว่าปัจจุบันชมรมมีทุนอยู่ในบัญชีฝากธนาคาร 2 บัญชี โดยบัญชีแรกได้รับการสนับสนุนจากกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 52,792 บาท อีกหนึ่งบัญชีได้จากการบริหารจัดการของชมรม ซึ่งมีเงินจำนวน 30,715 บาท โดยมีที่มาของเงินคือ เงินค่าสมัครแรกเข้าเป็นสมาชิก คนละ 100 บาท เงินส่วนแบ่งค่าฌาปนกิจสงเคราะห์ การรับบริจาคจากชุมชน การร่วมบริจาคของประชาชนทั่วไปในชุมชนหรือการร่วมบริจาคของสมาชิกชมรมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

การจัดกิจกรรมของชมรม จากการศึกษพบว่ากิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุวัดคำใน ที่จัดขึ้นมีหลายประเภท ดังนี้

(1) กิจกรรมทางด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เช่น การทำบุญเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา การทำบุญสืบชะตา เป็นต้น

(2) กิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น การตรวจสุขภาพให้กับสมาชิกชมรม โดยบุคลากรสาธารณสุขจากฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลขุนยวม มาให้บริการซึ่งนำหนัก วัดความดันโลหิต ตรวจหาระดับน้ำตาลในปัสสาวะ กิจกรรมกายบริหารพร้อมให้สุศึกษา เป็นประจำทุก 1 เดือน ณ ที่ทำการชมรมผู้สูงอายุ

(3) กิจกรรมการจัดงานวันผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งจะจัดในวันที่ 13 เมษายน ของทุกปีและจัดให้เป็นวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของชมรมอีกด้วย โดยมีการทำบุญเลี้ยงพระ รดน้ำดำหัว และมีการรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีของชมรม จำนวนสมาชิก งบดุลด้านการเงิน พร้อมทั้งจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชมรม (ในปีที่ครบกำหนดวาระ)

(4) กิจกรรมณาปณกิจสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่มีแนวคิดที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ เมื่อสมาชิกชมรมท่านใดถึงแก่กรรมลง สมาชิกทุกคนต้องชำระเงินช่วยเหลือสงเคราะห์ รายละ 15 บาท

(5) กิจกรรมร้านค้าสวัสดิการชมรม มีการจัดหาเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็น ในการทำบุญเนื่องในโอกาสต่างๆ มาจำหน่ายแก่สมาชิกหรือบุคคลทั่วไป ในราคาถูกลงกว่าท้องตลาด เช่น สบง จีวร เครื่องสังฆทาน รูป เทียน ดอกไม้จันทน์ เป็นต้น

(6) กิจกรรมการกุศลต่างๆ เช่น ร่วมบริจาคแก่สาธารณกุศล ออกเยี่ยมไข้ เมื่อสมาชิกเจ็บป่วย เป็นเจ้าภาพในการสวดพระอภิธรรมศพพระสงฆ์ที่เสียชีวิต เป็นต้น

นอกจากนี้จากการสนทนากลุ่มพบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิกเป็นหลัก ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมนั้น กิจกรรมการตรวจสุขภาพ สมาชิกชมรมจะให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอทุกเดือน ส่วนกิจกรรมอื่นๆ สมาชิกจะเข้าร่วมเป็นประจำเช่นเดียวกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจและเวลาว่างของสมาชิกชมรมแต่ละคน

สำหรับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ วัดคำโน้นนั้น จากการสนทนากลุ่มพบว่า มีหลายหน่วยงานด้วยกันทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอขุนยวม (คปสอ.ขุนยวม) ให้การสนับสนุนทั้งในด้านการงบประมาณ พร้อมทั้งจัดทีมสุขภาพมาให้บริการตรวจสุขภาพและให้สุขศึกษาเป็นประจำทุกเดือน สำนักงานศึกษาธิการอำเภอขุนยวมให้การสนับสนุนด้านวิชาการ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้การสนับสนุนด้านสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน อุปกรณ์การออกกำลังกาย เครื่องโสตทัศนูปกรณ์และงบประมาณ สมาคมแม่บ้านสาธารณสุขให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ กองทุนโครงการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment Project : SIP) ให้การสนับสนุนงบประมาณในแผนงานอนุรักษ์ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การรับบริจาคเงินจากประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรม จากการสอบถามถึงความเพียงพอของการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ายังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการสนับสนุนสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ผ้าห่มยังไม่ทั่วถึงและอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น